

(Pressley et al., 2006; Pressley et al., 1989; Rosenshine in Meister, 1994; Rosenshine et al., 1996). V okviru raziskav PISA 2009 in 2012 lahko zbiranje informacij o vidikih metakognicije, za katere se je pokazalo, da so povezani z bralno uspešnostjo, prinese informacije, s pomočjo katerih je mogoče izboljšati bralno pismenost, kar je tudi eden od ciljev raziskave PISA – namreč, da državam ponudi strategije za izboljšanje učnih dosežkov njihovih dijakov.

Oprelitev metakognicije pri branju

Metakognicija pri branju se nanaša na zavedanje raznovrstnih ustreznih strategij in na njihovo uporabo pri ciljno orientiranemu predelovanju besedil. Učenje na podlagi besedil od bralca zahteva, da pri branju zavzame aktivno vlogo tako, da vleče sklepe, zapolnjuje vrzeli, ustvarja širše vsebinske povezave (konceptualizacije obsežne strukture nekega besedila) in povezuje prebrano s svojim predznanjem. Izvajanje tovrstnih strateških aktivnosti nakazuje, da se bralec zaveda strukture besedila in tega, kako ta struktura lajša razumevanje. Pomembno je, da dijak strateško uporablja tako znanje o jeziku in besedilih kot znanje o neki temi, tako da: prepozna relevantne informacije; selektivno obnovi informacije iz prejšnjih delov besedila; priključuje oziroma obnovi informacije iz dolgoročnega spomina; ali izpelje vse tri naštet postopke (Baker in Brown, 1984; Borkowski in Turner, 1990; Körkel in Schneider, 1992). Sem spada tudi razumevanje različnih zahtev, povezanih z različnimi vrstami nalog, in tega, kako to razumevanje uporabiti. V celoti gledano lahko kognitivno in metakognitivno znanje, povezano z uporabo kognitivnih strategij s poudarkom na bralnih strategijah, opredelimo kot miselne ali vedenjske aktivnosti, ki učencu pomagajo, da doseže kognitivne cilje. Te strategije večinoma zahtevajo trud, so potencialno zavestne in mogoče jih je nadzirati (Flavell et al., 1993). Bralca lahko na primer naučimo, da si med branjem zastavlja vprašanja o besedilu. Gre za vprašanja tipa kaj, kje, kdaj, kako in zakaj. Z zastavljanjem takih vprašanj in s poskušanjem, da bi nanje odgovoril, bralec aktivneje predeluje besedilo. Druge strategije, uporabne pri različnih namenih branja, so razne oblike podčrtavanja in povzemanja pomembnih informacij iz besedila (prepoznavanje glavnih idej); pogosto preverjanje razumevanja in samopreverjanje ter cela vrsta pristopov k težavam pri delu z besedilom (razjasnjevanje).

Ugotavljanje metakognicije pri branju v raziskavi PISA

Koncept bralne pismenosti v raziskavi PISA obsega širok spekter besedil, bralnih okoliščin in pristopov k branju; zaobjeti skuša najrazličnejše načine, na katere je branje v 21. stoletju pomembno za posameznike in družbe. Pri konstruktivni metakogniciji in nalogah,